

การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร* The Factor Analysis of Positive Coping of Grade 8 Students in Bangkok

ภูริเดช พาหุยุทธ์^{1**}, พัชรารณ ศรีสวัสดิ์^{2***}, อองอาจ นัยพัฒน์^{3****}, คมเพชร จัตรสุภกุล^{4*****}
Phurided Pahuyut^{1**}, Patcharaporn Srisawat^{2***}, Ongart Naiyapatana^{3****}, Khompet Chatsupakul^{4*****}

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
แขนงจิตวิทยาพัฒนามนุษย์และการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เลขที่ 114 ซอยสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
¹Doctor of Philosophy Program in Research and Development on Human Potentials Concentration
Area Psychology of Human Development and Counseling, Faculty of Education, Srinakharinwirot University
114 Sukhumvit 23, Bangkok 10110

²ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เลขที่ 114 ซอยสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
²Department of Guidance and Educational Psychology, Faculty of Education, Srinakharinwirot University
114 Sukhumvit 23, Bangkok 10110

³ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เลขที่ 114 ซอยสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
³Department of Educational Measurement and Research, Faculty of Education, Srinakharinwirot University
114 Sukhumvit 23, Bangkok 10110

⁴มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
เลขที่ 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
⁴Kasembundit University
1761 Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250

*บทความนี้เขียนจากส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง “การศึกษาและพัฒนากลยุทธ์เผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น
โดยการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงรุก” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทบัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาเอก
จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2559 และจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2558

** ผู้เขียนหลัก

อีเมล: bigpoorided@hotmail.com

*** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

**** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

***** อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทร่วม (รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,421 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .964 และการวิเคราะห์องค์ประกอบในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สกัดองค์ประกอบแบบวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ การเผชิญปัญหาเชิงรุก การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา การเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง การกำหนดเป้าหมาย การให้ความหมายที่มีคุณค่า การมองโลกในแง่ดี ความมุ่งมั่น การมุ่งแก้ไขปัญหา และการเผชิญปัญหากับเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยมีพิสัยของค่าไอเกนอยู่ระหว่าง 1.078 – 15.316 และมีค่าความแปรปรวนสะสม ร้อยละ 48.124 และผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า 9 องค์ประกอบดังกล่าว มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 1026.24 (p -value = .067) มีค่า GFI เท่ากับ .936 มีค่า AGFI เท่ากับ .915 มีค่า SRMR เท่ากับ .03 มีค่า RMSEA เท่ากับ .011 และมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถวัดองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นได้

คำสำคัญ

การวิเคราะห์องค์ประกอบ การเผชิญปัญหาเชิงบวก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Abstract

The purposes of this research were to analyze the factor of positive coping of adolescent students in Bangkok, and investigate the concordance of positive coping model with the empirical data. The subjects consisted of 1,421 adolescent students were grade 2 secondary school students (Mattayomsuksa II) from the Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, Thailand. They were chosen by multiple random sampling. The instrument used for collecting data in this research was positive coping questionnaire, and had the reliabilities (Cronbach's alpha) at .964. Data were analyzed by exploratory factor analysis performed, using the principal component analysis with the orthogonal rotation by varimax method, and investigate the concordance of

positive coping model by confirmatory factor analysis. The research results found that 1) There were 9 factors of positive coping of adolescent students, consisted of proactive coping self-efficacy coping, reactive coping, optimism, resilience, meaningfulness, goal-setting, problem-focused coping and anticipatory coping. The eigen values were in the range of 1.078 - 15.316 and sum of squared loading was 48.124. 2) The positive coping model in accordance was fit with the empirical data with Chi-square (χ^2) = 1026.24 (p-value = .067), GFI = .936, AGFI = .915, SRMR = .03, and RMSEA = .011. The factor loadings of each factor were positive in the range of .78 – 1.00 and they were significant at .01 level. All variables were appropriate as observed variables of positive coping.

Keywords

Factor Analysis, Positive Coping, Grade 8 Students

บทนำ

การเผชิญปัญหา (Coping) เป็นตัวแปรหนึ่งทางจิตวิทยาที่สำคัญที่มีนักจิตวิทยาและนักวิจัยได้ทำการศึกษามาเป็นระยะเวลายาวนานมากกว่า 30 ปี ซึ่งมีทั้งการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีในการเผชิญปัญหา วิธีการที่จัดการกับความเครียดต่าง ๆ และการส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในอดีตการเผชิญปัญหาจะเน้นรูปแบบการตอบสนองต่อสถานการณ์ความเครียดที่มาจากประสบการณ์ของบุคคล (Lazarus & Folkman, 1984, 29) แต่ปัจจุบันพบว่า การเผชิญปัญหานั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยบุคคลสามารถที่จะเตรียมตัวรับมือกับความเครียดที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ เช่นเดียวกับการดำรงชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นที่อาจจะประสบกับปัญหาต่าง ๆ จำนวนมาก ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นมีความเครียดและความวิตกกังวล เพื่อจัดการความเครียดและความทุกข์ให้ลดลงนั้น นักเรียนวัยรุ่นจำเป็นต้องหาวิธีการในการเผชิญปัญหาให้กับตนเอง เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตต่อไป แต่อย่างไรก็ตามความเครียด (Stress) ที่เกิดขึ้นในชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นนี้ก็สามารถนำมาเป็นแรงผลักดัน หรือการกระตุ้นช่วยให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมและใช้ความพยายามเพิ่มมากขึ้นในการเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความเครียดเชิงบวก (Eustress) (Selye, 1956, 11) ที่ส่งผลดีกับการดำรงชีวิตของคนเราให้สามารถเผชิญปัญหาได้ดียิ่งขึ้น การเผชิญปัญหาเชิงบวก (Positive Coping) เป็นแนวคิดใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ว่าคนทุกคนล้วนมีคุณค่าและมีศักยภาพความสามารถที่จะนำพาตนเองไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้อย่างสร้างสรรค์ (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000, 3) หากบุคคลสามารถประเมินสถานการณ์ที่มีความเครียดให้เป็นสิ่งที่ท้าทาย โดยค้นหามุมมองเชิงบวกและแง่ดีของปัญหามากกว่าการมองว่าความเครียดที่เกิดขึ้นเป็นภัยที่คุกคาม ก็จะส่งผลช่วยให้นักคนนั้นมีอารมณ์เชิงบวกจากการเผชิญปัญหา (Park & Folkman, 1997, 115) และช่วยให้สามารถเผชิญปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Taylor & Brown, 1988, 205) จึงทำให้นักจิตวิทยาและนักวิชาการได้ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาเชิงบวก (Positive Coping) เพิ่มมากขึ้น

การเผชิญปัญหาเชิงบวก หมายถึง การจัดการปัญหาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวก เมื่อบุคคลตกอยู่ในภาวะถูกคุกคามทางจิตใจ โดยใช้ความท้าทายต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเผชิญปัญหา (Compton, 2010, 117) ส่วนทัศนะของไซเดอร์และไดโนฟ (Snyder & Dinoff, 1999, 5) กล่าวว่า การเผชิญปัญหาเชิงบวกเป็นการตอบสนองอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อลดความวิตกกังวลทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ โดยเชื่อมโยงกับความยุ่งยากที่เกิดจากความเครียดในชีวิตในแต่ละวัน ถ้าหากบุคคลได้เผชิญปัญหาเชิงบวก ก็จะส่งผลให้ความเครียดลดน้อยลง และเป็นความท้าทายในการจัดการความเครียดที่เกิดขึ้นในอนาคต และแอนโทนอฟสกี (Antonovsky, 1987, 68) ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาสุขภาพได้อธิบายถึงการเผชิญปัญหาเชิงบวกของบุคคลว่าเป็นลักษณะเฉพาะทางบุคลิกภาพที่ผสมผสานและสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต โดยบุคคลแปลงความกับสิ่งทีก่อให้เกิดความเครียดในมุมมองเชิงบวกด้วยความท้าทายซึ่งเป็นเรื่องสำคัญของการเผชิญปัญหาเชิงบวก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกพบว่า การเผชิญปัญหาเชิงบวกมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ซึ่งนักจิตวิทยาได้จำแนกองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกไว้ดังเช่น คาร์เนกี (Novicevic, Evans, Paolillo, Wheeler & Buckley, 2006, 68 citing Carnegie, 1944) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกว่าประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 การสะท้อน (Reflection) เป็นการประเมินสถานการณ์เดิมที่เกิดขึ้นด้วยมุมมองเชิงบวกอย่างเป็นเหตุเป็นผล องค์ประกอบที่ 2 การผ่อนคลายความเครียดทางร่างกาย (Engaging in Physical Relaxation) เป็นการลดความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นที่ส่งผลให้เกิดสุขภาพกายและจิตใจดี และองค์ประกอบที่ 3 สร้างความยืดหยุ่นทางจิตวิทยา (Building Psychological Resilience) เป็นการรับรู้เป้าหมายสูงสุดของตนเอง โดยสามารถควบคุมอารมณ์และกำกับตนเองให้เหมาะกับการแสดงออกทางอารมณ์ตามที่สังคมคาดหวัง ส่วนคอมพ์ตัน (Compton, 2010, 178) ได้สรุปมิติของการเผชิญปัญหาเชิงบวกว่าประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ สุขภาพร่างกายแข็งแรง อารมณ์เชิงบวก การรับรู้และตีความหมายของปัญหา การมองโลกในแง่ดี การรับรู้ควบคุมตนเอง การรับรู้ศักยภาพของตนเองในการจัดการปัญหาและลักษณะบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง เช่นเดียวกับแนวคิดของแซนด์เลอร์และคณะ (Sandler, Wolchik, MacKinnon, Ayers & Roosa, 1997, 3-4) ที่ได้ระบุถึงแหล่งทรัพยากรที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง การเชื่อมั่นในอำนาจแห่งตน การมองโลกในแง่ดี ความรู้และเทคนิคของการแก้ไขปัญหา และทักษะอื่น ๆ ซึ่งวัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการเผชิญปัญหาจะใช้แหล่งทรัพยากรภายในตนและใช้แหล่งทรัพยากรภายนอกตน นอกจากนี้ ชอว์วอชและโนล (Schwarze & Knoll, 2007, 395-396) ได้อธิบายทฤษฎีการเผชิญปัญหาเชิงรุก (Proactive Coping Theory) ว่าองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 คือ รูปแบบการเผชิญปัญหาเชิงบวกสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภทได้แก่ การเผชิญปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นจริง (Anticipatory Coping) การเผชิญปัญหาเชิงรุก (Proactive Coping) การเผชิญปัญหาเชิงป้องกัน (Preventive Coping) และการเผชิญปัญหาแบบตอบสนอง (Reactive Coping) องค์ประกอบที่ 2 คือ แหล่งทรัพยากรทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาเชิงบวก คือ ความยืดหยุ่น (Resilience) การรับรู้

ศักยภาพแห่งตน (Self-Efficacy) การรับรู้ในความสามารถของตนเองในการเผชิญปัญหา (Coping Self-Efficacy) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) และองค์ประกอบที่ 3 แหล่งทรัพยากรภายนอกตน คือ การสนับสนุนจากสังคม (Social Support)

จากการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาเชิงบวก จะพบว่าลักษณะที่สำคัญสำหรับการเผชิญปัญหาเชิงบวก คือ บุคคลจะต้องสามารถรับรู้เป้าหมายและเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง มีความสามารถทางการคิดเชิงบวกเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกและแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ดีตลอดจนมีการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดและทฤษฎีการเผชิญปัญหาเชิงรุกของซอร์วอชและโนล์ ได้แก่ การเผชิญปัญหาเชิงรุก (Proactive Coping) การเผชิญปัญหาสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น (Anticipatory Coping) การเผชิญปัญหาแบบตอบสนอง (Reactive Coping) การกำหนดเป้าหมาย (Goal Setting) (Schwarze & Knoll, 2007, 395-396) และการมองโลกในแง่ดี (Optimisms) การมุ่งจัดการแก้ไขปัญหา (Problem Focuses) การให้ความหมายคุณค่า (Meaningfulness) (Sandler, Wolchik, MacKinnon, Ayers & Roosa, 1997, 3-4) และการกำกับตนเอง (Self-Regulation) (Compton, 2010, 178) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในการศึกษาองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อก่อให้เกิดความชัดเจนและถูกต้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตลอดจนสามารถนำองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานครที่ค้นพบในงานวิจัยไปเป็นแนวทางสำหรับการสร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงรุกเพื่อส่งเสริมการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานครในการวิจัยระยะถัดไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างการเผชิญปัญหาเชิงบวกกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การทบทวนวรรณกรรม

1. องค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกที่ศึกษาเป็นแนวทางเบื้องต้นได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีการเผชิญปัญหาเชิงรุกของซอร์วอชและโนล์ ได้แก่ การเผชิญปัญหาเชิงรุก (Proactive Coping) การเผชิญปัญหาสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น (Anticipatory Coping) การเผชิญปัญหาแบบตอบสนอง (Reactive Coping) การกำหนดเป้าหมาย (Goal Setting) (Schwarze & Knoll, 2007, 395-396) และการมองโลกในแง่ดี (Optimisms) การมุ่งจัดการแก้ไขปัญหา (Problem Focuses) การให้ความหมายคุณค่า (Meaningfulness) (Sandler, Wolchik, MacKinnon, Ayers & Roosa, 1997, 3-4) และการกำกับตนเอง (Self-Regulation) (Compton, 2010, 178)

2. นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของนักเรียนจากการวิจัยในระยะที่ 1 เรื่อง การศึกษาและพัฒนาการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงรุก ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิต การค้นหาความหมายจากการเผชิญปัญหา การมุ่งเผชิญปัญหาเชิงรุก การเผชิญปัญหาเชิงการป้องกัน ความภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ศักยภาพแห่งตน การมองโลกในแง่ดี ความหยิ่งตัว ความเข้มแข็งอดทน การจัดการอารมณ์ การมีวินัยในตน และการสนับสนุนทางสังคม (Pahuyut, Srisawat, Chatsupakual & Naiyapatana, 2015, 116) ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีการเผชิญปัญหาเชิงรุก (Proactive Coping Theory) ของชอร์วอชและโนล์ (Schwarze & Knoll, 2007) โดยมีนิยามของการเผชิญปัญหาเชิงบวก หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่แสดงออกให้เห็นถึงการกระทำที่สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของตนเองให้ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ด้วยความตั้งใจ ทำทหาย อดทนต่อความยากลำบาก โดยการคิดเชิงบวกกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รับรู้ว่าตนเองมีคุณค่า มีความเชื่อมั่นว่าตนสามารถทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้จริง สามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาเรียนรู้เพื่อปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองให้เหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยหรือสิ่งคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองในอนาคต ตลอดจนมีการกำหนดเป้าหมายที่ดีเพื่อเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น โดยผู้วิจัยขอสรุปกระบวนการดำเนินการในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 และเขต 2 จำนวน 119 โรงเรียน และมีนักเรียนทั้งหมด 44,719 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อและเกิดปัญหาจำนวนมาก เพราะลักษณะการยึดตนเองเป็นสำคัญและคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้ง่าย จึงแสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ ตามใจหรือตามความต้องการของตนเอง โดยไม่ได้คิดไตร่ตรองถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแซนทรอค (Santrock, 2012, 326) ที่อธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนผ่านของนักเรียนวัยรุ่นจากชั้นประถมศึกษาสู่การเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนวัยรุ่นต้องใช้ความพยายามในการเผชิญปัญหาและการปรับตัวเป็นอย่างมาก จากการเป็นรุ่นพี่สูงสุดในชั้นประถมศึกษาสู่การเป็นรุ่นน้องในชั้นมัธยมศึกษาซึ่งก่อให้เกิด

ความคับข้องใจและความสับสนในบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,421 คน คำนวณจากเกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 5-10 เท่าของตัวแปรบ่งชี้ (ยุทธ ไกยวรรณ, 2557, 73 อ้างอิงจาก Gorsuch, 1983, 179) โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ที่กำหนดให้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น และโรงเรียนในแต่ละเขตเป็นหน่วยของการสุ่ม จากนั้นสุ่มตัวอย่างครั้งที่ 2 ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling) เพื่อเลือกห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในแต่ละโรงเรียนจำนวน 3 ห้องเรียน และสุ่มตัวอย่างครั้งที่ 3 ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายเพื่อเลือกนักเรียนแต่ละคนห้องเรียนตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง แบบวัดที่ได้เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert ซึ่งแบบวัดดังกล่าวมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี นิยาม และองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวก และนำผลจากการศึกษาปรากฏการณ์การเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นในการวิจัยระยะที่ 1 เรื่อง การศึกษาและพัฒนาการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงรุก ที่ได้มาด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ในระยะที่ 1 คือ จำนวน 6 คน มีอายุระหว่าง 13-16 ปี เป็นนักเรียนชายจำนวน 3 คน หญิงจำนวน 3 คน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.2 เขียนนิยามศัพท์ปฏิบัติการเกี่ยวกับการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นและสร้างข้อคำถามที่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เพื่อนำไปใช้วัดการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น

2.3 นำแบบวัดการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยา การวัดผลและวิจัยจำนวน 5 ท่านเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ในแต่ละด้าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยข้อคำถามทั้งหมดมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00 หลังจากนั้น ผู้วิจัยปรับปรุงข้อความในแบบวัดตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้เครื่องมือมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.4 นำแบบวัดการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อโดยการวิเคราะห์ค่าระหว่างข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม 0.31 – 0.77 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการเผชิญปัญหาเชิงบวก ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ .964

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งถึงผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยนำแบบวัดการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนที่ศึกษาอยู่

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และนำแบบวัดที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ซึ่งได้แบบวัดที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 1,421 ชุด จากนั้นผู้วิจัยแบ่งแบบวัดที่มีความสมบูรณ์ออกเป็น 2 ส่วน เพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) จำนวน 758 ชุด และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) จำนวน 663 ชุด ตามเกณฑ์ที่กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 5-10 เท่าของตัวแปรบ่งชี้ (ยูทอ ไทยวรรณ, 2557, 73 อ้างอิงจาก Gorsuch, 1983, 179)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบวัดกับกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis: PC) สกัดองค์ประกอบแบบวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมทซ์ 2) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลโครงสร้างการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นตามกรอบแนวคิดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยวิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood) ซึ่งพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ โดยค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มากกว่า .90 ขึ้นไป มีค่าดัชนีรากฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) น้อยกว่า .05

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร จากการวิเคราะห์ตัวแปรการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญจำนวน 9 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ การเผชิญปัญหาเชิงรุก มีค่าไอเกนเท่ากับ 15.316 องค์ประกอบที่รองลงมา คือ การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.141 ส่วนองค์ประกอบการเผชิญปัญหากับเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น มีค่าไอเกนน้อยที่สุดเท่ากับ 1.078 และเมื่อพิจารณาทุกๆ องค์ประกอบการเผชิญปัญหาเชิงบวก พบว่า มีค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 48.124 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร เท่ากับ 0.400 – 0.654 และเมื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้งหมดที่นำมาศึกษา มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (Bartlett test: $\chi^2 = 1540, p = .00$) ค่า KMO เท่ากับ .952 และเมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) ของตัวแปรทั้งหมด มีค่าตั้งแต่ .934 ถึง .963 ซึ่งมากกว่า .50 ทุกค่า แสดงว่าตัวแปรที่นำมาศึกษา มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาเชิงบวกมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.25 – 4.20 และมีค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐานใกล้เคียงกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 – 3

ตารางที่ 1

แสดงค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และความโด่งของแบบวัดการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร

การเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น	ข้อ	Min	Max	$\bar{X}$	S.D.	Sk	Ku
1. การเผชิญปัญหาเชิงรุก	6	1.50	5.00	3.90	0.52	-.50	.81
2. การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา	6	2.00	5.00	3.98	0.53	-.49	.18
3. การเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง	6	2.17	5.00	4.12	0.53	-.58	.23
4. การมองโลกในแง่ดี	7	1.29	5.00	3.95	0.56	-.71	.98
5. ความหยิ่งดื้อ	5	1.00	4.00	3.25	0.52	-.70	.47
6. การให้ความหมายที่มีคุณค่า	4	1.00	5.00	4.18	0.57	-.79	1.37
7. การกำหนดเป้าหมาย	7	1.71	5.00	3.86	0.54	-.57	.55
8. การมุ่งแก้ไข้ปัญหา	5	1.80	5.00	3.80	0.55	-.29	.11
9. การเผชิญปัญหากับเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น	4	2.25	5.00	4.20	0.54	-.64	.33
รวม (N=758 คน)	50	1.90	4.89	3.92	0.42	-.64	.64

ตารางที่ 2

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร

	Pro	Sef	Rea	Opt	Res	Mea	Goa	Prf	Ant
Pro	0.941								
Sef	0.650**	0.939							
Rea	0.599**	0.591**	0.934**						
Opt	0.554**	0.546**	0.596**	0.945					
Res	0.460**	0.494**	0.566**	0.530**	0.949				
Mea	0.537**	0.559**	0.613**	0.549**	0.463**	0.952			
Goa	0.619**	0.654**	0.607**	0.624**	0.524**	0.579**	0.937		
Prf	0.604**	0.595**	0.519**	0.476**	0.400**	0.499**	0.605**	0.942	
Ant	0.482**	0.488**	0.523**	0.477**	0.405**	0.459**	0.478**	0.409**	0.963

หมายเหตุ n=758, $r \geq 0.400$, ** = $P < .01$ KMO = .952 Bartlett test : $\chi^2 = 12342.535$ df = 1540 $P = .00$

ค่าในแนวทแยงของเมทริกซ์ คือค่า Measure of Sampling Adequacy (MSA) รายตัวแปร = 0.934-0.963

ตารางที่ 3

จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม และ ค่าพิสัยน้ำหนักของข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบของแบบวัดการเผชิญปัญหาเชิงบวก

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน สะสม	ค่าพิสัยน้ำหนัก ของ องค์ประกอบ
1. การเผชิญปัญหาเชิงรุก	15.316	27.349	27.349	0.613 - 0.376
2. การรับรู้ความสามารถในการเผชิญ ปัญหา	2.141	3.824	31.173	0.591 - 0.399
3. การเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง	1.589	2.838	34.010	0.659 - 0.358
4. การมองโลกในแง่ดี	1.543	2.756	36.766	0.624 - 0.382
5. ความหยุนตัว	1.454	2.597	39.364	0.651 - 0.386
6. การให้ความหมายที่มีคุณค่า	1.336	2.385	41.749	0.683 - 0.418
7. การกำหนดเป้าหมาย	1.271	2.270	44.019	0.518 - 0.376
8. การมุ่งแก้ไขปัญหา	1.220	2.178	46.198	0.694 - 0.341
9. การเผชิญปัญหากับเหตุการณ์ที่กำลัง จะเกิดขึ้น	1.078	1.926	48.124	0.641 - 0.402

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลโครงสร้างการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ระหว่าง 0.455 ถึง 0.712 และเมื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ นั่นคือ ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลโครงสร้างการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น พบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีความกลมกลืนเท่ากับ 0.936 ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแล้วเท่ากับ 0.915 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณมีค่าเท่ากับ 0.001 และเมื่อพิจารณาน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นทั้ง 9 องค์ประกอบ พบว่าการเผชิญปัญหาเชิงรุก การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา การเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง การให้ความหมายที่มีคุณค่า การกำหนดเป้าหมาย และการเผชิญปัญหากับเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น มีค่าน้ำหนักความสำคัญต่อตัวแปรวัดในรูปค่ามาตรฐานมากที่สุดเท่ากับ 1.000 รองลงมาคือ องค์ประกอบการมุ่งแก้ไขปัญหา การมองโลกในแง่ดี และความหยุนตัว มีค่าน้ำหนักความสำคัญต่อตัวแปร วัดในรูปค่ามาตรฐานเท่ากับ 0.943, 0.908 และ 0.784 ตามลำดับ ดังรายละเอียดตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร

	Pro	Sef	Rea	Opt	Res	Mea	Goa	Prf	Ant
Pro	0.948								
Sef	.712 **	0.942							
Rea	.612**	.653**	0.952						
Opt	.602**	.596**	.633**	0.932					
Res	.463**	.473**	.520**	.589	0.923				
Mea	.593**	.630**	.618**	.571**	.455**	0.963			
Goa	.675**	.681**	.664**	.684**	.523**	.654**	0.949		
Prf	.645**	.654**	.558**	.597**	.381**	.582**	.654**	0.937	
Ant	.547**	.568**	.620**	.529**	.480**	.566**	.585**	.473**	0.950

หมายเหตุ n=758, $r \geq 0.3810$, ** = $P < .01$ KMO = .945 Bartlett test : $\chi^2 = 3350.464$, df =36 P=.00

ค่าในแนวทแยงของเมทริกซ์ คือค่า Measure of Sampling Adequacy (MSA) รายตัวแปร = 0.923-0.963

ตารางที่ 5

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลโครงสร้างการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ	พิสัยค่า LAMBDA-Y	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ				C.R.
			b	SE	t	SC	
1. การเผชิญปัญหาเชิงรุก	6	0.436 – 0.601	1.000	0.087	11.557	1.000	1.000
2. การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา	6	0.506 – 0.647	1.000	0.073	13.741	1.000	1.000
3. การเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง	6	0.485 – 0.627	1.000	0.082	12.198	1.000	1.000
4. การมองโลกในแง่ดี	7	0.480 – 0.606	0.908	0.070	12.950	0.908	0.824
5. ความมุ่งมั่นตัว	5	0.452 – 0.623	0.784	0.070	11.273	0.784	0.615
6. การให้ความหมายที่มีคุณค่า	4	0.504 – 0.588	1.000	0.078	12.812	1.000	1.000

ตารางที่ 5

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลโครงสร้างการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

องค์ประกอบ	จำนวน ข้อ	พิสัยค่า LAMBDA-Y	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ				C.R.
			b	SE	t	SC	
7. การกำหนดเป้าหมาย	7	0.473 – 0.589	1.000	0.072	13.836	1.000	1.000
8. การมุ่งแก้ไขปัญหา	5	0.480 – 0.606	0.943	0.082	11.471	0.943	0.890
9. การเผชิญปัญหากับเหตุการณ์ ที่กำลังจะเกิดขึ้น	4	0.329 – 0.561	1.000	0.069	14.539	1.000	1.000

ค่า $\chi^2 = 1026.24$ df = 960 ,P = 0.067, GFI = 0.936 AGFI = 0.915 CFI = 0.99 SRMR = 0.03, RMSEA = 0.011

หมายเหตุ: ค่า FS หมายถึง factor score regression ค่า SC หมายถึง completely standardized solution ค่า C.R.

หมายถึง construct reliability

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานครในครั้งนี้ ผลจากการวิจัยพบว่า การทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโครงสร้างการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนมีค่า χ^2 เท่ากับ 1026.24 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.067 จะเห็นได้ว่า χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสามารถแปลความหมายได้ว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกับโมเดลโครงสร้างของผู้วิจัย เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative chi-square) มีค่าเท่ากับ 1.060 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2.000 แสดงว่าโมเดลโครงสร้างมีลักษณะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่น่าพึงพอใจ (ยุทธ ไกยวรรณ, 2557, 224 อ้างอิงจาก Bollen, 1989, 269) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพิจารณาดัชนีสอดคล้องอื่น ๆ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องกัน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.936 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.915 ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ค่าดัชนีรากฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.03 และดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.011 ซึ่งมีค่าต่ำใกล้เคียงศูนย์ จากดัชนีดังกล่าว แสดงว่าการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นมีองค์ประกอบทั้งหมด 9 องค์ประกอบ คือ การเผชิญปัญหาเชิงรุก (Proactive Coping) การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา (Self-Efficacy Coping) การเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง (Reactive Coping) การกำหนดเป้าหมาย (Goal Setting) การให้ความหมายที่มีคุณค่า (Meaningfulness) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) ความยืดหยุ่นตัว (Resilience) การมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem-Focused Coping) และการเผชิญปัญหากับการเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น (Anticipatory Coping) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพของงานวิจัยระยะที่ 1

เรื่องการศึกษาปรากฏการณ์การเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งได้มาด้วยวิธีการสัมภาษณ์กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ที่มีลักษณะของการเผชิญปัญหาเชิงบวก โดยพบว่ามีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน เช่น การเผชิญปัญหาเชิงรุก การค้นหาความหมายจากการเผชิญปัญหาการมองโลกในแง่ดี ความมุ่งมั่น และการกำหนดเป้าหมายเป็นต้น (Pahuyut, Srisawat, Chatsupakual & Naiyapatana, 2015, 116)

เมื่อพิจารณาถึงค่าน้ำหนักมาตรฐานในแต่ละองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น จะพบว่า มี 6 องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมาตรฐานสูงเท่ากับ 1.000 ได้แก่ การเผชิญปัญหาเชิงรุก การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา การเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง การให้ความหมายที่มีคุณค่า การกำหนดเป้าหมาย และการเผชิญปัญหากับการเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเผชิญปัญหาเชิงรุก (Proactive Theory) ของชอร์วอชและโนล (Schwarze & Knoll, 2007, 395-396) ที่กล่าวว่า การเผชิญปัญหาเชิงรุกคือ หลักสำคัญของ การเผชิญปัญหาเชิงบวกที่บุคคลเริ่มต้นด้วยการกระทำที่สร้างสรรค์ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถของตน ด้วยการใชกลยุทธ์การเผชิญปัญหาเชิงบวกอย่างมุ่งมั่น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ยังช่วยให้บุคคลได้ทำความเข้าใจและค้นหาเป้าหมายในการใช้ชีวิตอีกด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดของกรีนแกส (Greenglass & Frydenberg, 2002, 37) ที่ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกประกอบไปด้วยกลวิธีการเผชิญปัญหาเชิงรุก (Proactive Coping Strategy) ความเชื่อในเชิงบวก (Positive Believe) การกำกับตนเอง (Self-Regulatory) การกำหนดเป้าหมาย (Goal Attainment) แหล่งทรัพยากรทางสังคม (Social Resources) และการเติบโตในตน (Personal Growth) ซึ่งเป็นผลจากการเผชิญปัญหาเชิงบวกนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีในชีวิตของบุคคล ทำให้บุคคลมีความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาแอนโทนอฟสกี (Vossler, 2012, 71 citing Antonovsky, 1987) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่ต้านทานกับความเครียดของบุคคลโดยพบว่า บุคคลที่สามารถยอมรับความเป็นไปในชีวิตของตนเองได้ด้วยการให้ความหมายที่มีคุณค่า (Meaningfulness) กับตนเองจะมีแรงจูงใจที่จะช่วยให้ทำตามความตั้งใจและเป้าหมายของตนเองอย่างทำพยายและความพยายามในการเผชิญกับทุก ๆ ปัญหา

องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักรองลงมาคือ องค์ประกอบการมุ่งแก้ไขปัญหามองโลกในแง่ดี และความมุ่งมั่น มีค่าน้ำหนักมาตรฐานเท่ากับ 0.943, 0.908 และ 0.784 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแซนด์เลอร์และคณะ (Sandler et al., 1997, 3-4) ที่ได้ระบุถึงแหล่งทรัพยากรที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นแต่ละบุคคล คือ การมองโลกในแง่ดี การเห็นคุณค่าในตนเอง การเชื่อมั่นในอำนาจแห่งตน ความรู้และเทคนิคของการแก้ไขปัญหและทักษะอื่นๆ ซึ่งวัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการเผชิญปัญหาจะใช้แหล่งทรัพยากรภายในตนหรือใช้แหล่งทรัพยากรภายนอกตนด้วยก็ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดโซลและโมเยอร์ (Sohl & Moyer, 2009, 134-140) ที่ระบุว่าคุณลักษณะภายในตนสำหรับการเผชิญปัญหาเชิงรุกที่สำคัญนั้นก็คือ การมองโลกในแง่ดี และการกำหนดเป้าหมายที่เป็นจริง เพราะคุณลักษณะดังกล่าวนี้จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาเชิงรุกได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับแนวคิดของแอสพินวอลล์และเทเลอร์ (Aspinwall & Taylor, 1997, 418) ที่กล่าวถึงการทบทวนประสบการณ์ที่สะสมของตนเองและ

การทบทวนถึงแหล่งต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุน (Accumulation of Resources) เป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของบุคคลที่จะต้องคำนึงเป็นสิ่งแรกสำหรับการดำเนินการเผชิญปัญหาเชิงบวกหรือเชิงรุก นอกจากนี้คาร์เนกี (Milorad, 2006, 68 citing Carnegie, 1944) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกว่าประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ และองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญต่อการเผชิญปัญหาเชิงบวก คือ สร้างความยืดหยุ่นตัวทางจิตวิทยา (Building Psychological Resilience) ที่บุคคลสามารถรับรู้เป้าหมายสูงสุดของตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ และกำกับตนเองให้เหมาะกับการแสดงออกทางอารมณ์ตามที่สังคมคาดหวัง

การวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร นอกจากนักเรียนจะมีการเผชิญปัญหาเชิงรุกแล้วนั้น ยังพบว่าการเผชิญปัญหาในรูปแบบอื่นๆ รวมอยู่ด้วย ทั้งการเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง หรือเผชิญปัญหากับเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว โดยนักเรียนสามารถเลือกวิธีการเผชิญปัญหาเหมาะสมและไม่ส่งผลเสียกับตนเอง และนักเรียนยังสามารถใช้การเผชิญปัญหากับเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยการวางแผนและเตรียมความพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชอว์วอซและทาวเบิร์ต (Schwazer & Taubert, 2002, 10) ที่กล่าวว่าการเผชิญปัญหาเชิงบวกเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญที่ช่วยให้แต่ละบุคคลเตรียมความพร้อมให้กับตนเองโดยใช้แนวทางเชิงรุกในการจัดการปัญหา หรือเผชิญหน้ากับความเครียดอย่างท้าทาย โดยสร้างแรงจูงใจภายในตนเองเพื่อวางแผนทำสิ่งต่าง ๆ ในระยะยาว ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของบุคคลได้เป็นอย่างดี (Schwazer & Taubert, 2002, 10) จึงส่งผลให้การเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นมี 9 องค์ประกอบที่สำคัญดังที่กล่าวมา

สรุป

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานครมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การเผชิญปัญหาเชิงรุก การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา การเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง การกำหนดเป้าหมาย การให้ความหมายที่มีคุณค่า การมองโลกในแง่ดี ความยืดหยุ่นตัว การมุ่งแก้ไขปัญห และ การเผชิญปัญหากับการเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนี้เป็นการยืนยันความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ว่าโมเดลโครงสร้างการเผชิญปัญหาเชิงบวกดังกล่าวมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทำให้ทราบถึงองค์ประกอบการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นมี 9 องค์ประกอบ จึงทำให้ได้องค์ประกอบการเผชิญปัญหาเชิงบวกนักเรียนวัยรุ่นที่มีความเที่ยงตรงในระดับสูง สามารถนำไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นเครื่องมือในการวัดความสามารถในการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้ตรวจสอบตนเองว่ามีความสามารถในการเผชิญปัญหาเชิงบวกเป็นอย่างไร โดยผู้ที่จะนำแบบวัดการเผชิญปัญหา

เชิงบวกไปใช้ ควรมีการศึกษาวិธีการให้คะแนนของแบบวัดให้เข้าใจเพื่อก่อให้เกิดความถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นเพิ่มเติมเพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการพัฒนาแบบโปรแกรม บทเรียนเพื่อเสริมสร้างการเผชิญปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่นตามองค์ประกอบที่ศึกษาไว้ด้วยเทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีการเผชิญปัญหาเชิงบวกที่ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ยุทธ ไถยวรรณ. (2557). *การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Antonosky, A. (1987). *Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Aspinwall, L. G. & Taylor, S. E. (1997). A stitch in time: Self-regulation and proactive coping. *Psychological Bulletin*. 197(121), 417-436.
- Compton, W. C. (2010). *An introduction to positive psychology*. United States of America: Malloy Incorporated.
- Greenglass, E. & Fiksenbaum, L. (2009). Proactive coping, positive affect, and well-being: Testing for mediation using path analysis. *European Psychologist*. 14(1), 29-39.
- Greenglass, E. & Frydenberg, E. (Ed.), (2002). *Beyond coping: Meeting goals, visions, and challenges*. London: Oxford University Press.
- Lazarus, R. S. & Folkman, S.. (1984). *Stress appraisal, and coping*. New York: Springer Publishing.
- Milorad, M. (2006). Positive coping strategies: Linking history and contemporary views. *Applied Management and Entrepreneurship*. 11(4), 65-80.
- Monat, A. ; Lazarus, R. S. & Reevy, G. (2007). *The praeger handbook on stress and coping*. Portland: Praeger.
- Novicevic, M. M. ; Evans, M. ; Paolillo, J. ; Wheeler, A. & Buckley, M. (2006). Linking Carnegie's and contemporary views of positive coping strategies. *Journal of Applied Management and Entrepreneurship*. 11(4), 65-80.
- Park, C. L. ; Folkman, S. (1997). Meaning in the context of stress and coping. *Review of General Psychology*. 1(2), 115-144.

- Pahuyut, P. ; Srisawat, P. ; Chatsupakual, K & Naiyapatana, O. (2015). Positive coping of adolescent students: A phenomenology study. In **The 1st Srinakharinwirot University International Conference on Education (SWUICE2015)**. (pp. 116-122). 11-12 September 2015 Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Sandler, I. N. ; Wolchik, A. S. ; MacKinnon, D. ; Ayers, T. S. & Roosa, M. W. (1997). Developing linkages between theory and intervention in stress and coping process. In **Handbook of children's coping** (pp. 3-40). New York: Pleum Press.
- Santrock, W. J. (2012). **Life-span development**. Dubuque, Iowa: McGraw-Hill Companies.
- Schwarzer, R. & Knoll, N. (2007). Positive coping: Mastering demands and searching for meaning. In **Handbook of positive psychological assessment**. (S. J. Lopez & C. R. Snyder, Eds.), Chpt. 25. Washington, DC: American Psychological Association.
- Schwarzer, R. & Taubert, S. (2002). Tenacious goal pursuits and striving toward personal growth: Proactive coping. In E. Frydenberg (Ed.). **Beyond coping: meeting goals, visions and challenges**. London: Oxford University Press.
- Schwarzer, R. & Renner, B. (2000). Social-cognitive predictors of health behavior: action self-efficacy and coping self-efficacy. **Health Psychology**. (19), 487-495.
- Seligman, M. E. P. & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. In **special issue on happiness, excellence and optimal human functioning**. **American Psychologist**. (55), 5-14.
- Selye H. (1956). **The Stress of Life**. New York: McGraw-Hill.
- Snyder, C. R. & Dinoff, B. (1999). Where have you been. In C. R. Snyder (Ed.). **Coping: the Psychology of What Work**. New York: Oxford University.
- Sohl, S. J. & Moyer, A. (2009). Refining the conceptualization of a future-oriented self-regulatory: Proactive coping. **Journal of Personality and Individual Differences**. 47, 139-144.
- Vossler, A. (2012). Salutogenesis and the sense of coherence: Promoting health and resilience in counselling and psychotherapy. **Counselling Psychology Review**. 27(3), 68-78.
- Taylor, S. E. & Brown, J. D. (1988). Illusion and well-being: A social psychological perspective on mental health. **Psychological Bulletin**. 1988(103), 193-210.